

Qubadlı: Biz öz doğma torpaqlarımıza qayıdacağıq

Qubadlı bölgəsi tarixən Zəngəzur mahalının (qəzasının) tərkibində olmaqla qədim tarixi-etnoqrafik bölgələrdən biridir. Rayon ərazisindəki (Muradxanlı, Qaracallı və Əliquluşağı kəndlərinin yaxınlığında) xeyli sayda təbii və süni mağaraların olması onların hələ Paleolit dövründən məskunlaşdığını təsdiq edir. İbtidai insan düşürgələri olan bələ mağaraları sonralar müqəddəsəşdirilmişdir. Ümumiyyətlə, Qubadlı rayonunun ərazisində Son Tunc - İlk Demir dövrünə aid aşağıdakı abidələr qeyd alınmışdır: "Xırman yeri" adlı yaşayış məskəni (Qubadlı şəhəri), Koroglu qalası (Əliquluşağı kənd), Qalaca (Əliquluşağı kənd), Maltəpəsi (Muradxanlı kəndi). Tarixi qaynaqlarda Qubadlı rayonunun Həkəri kəndinin adına erkən orta əsr mənbələrində rast gəlinir. Qubadlının daxil olduğu Bərgüşad mahalı 1840-cı il inzibati-ərazi islahatlarına qədər Qarabağ əyalətinin tərkibində olub. XIX əsrin 80-ci illərinin ortalarında Zəngəzur qəzasında fəaliyyət göstərən 4 dünyəvi məktəbdən biri 1882-ci ildə Qubadlıda açılmışdır. Bu məktəb el arasında Həsən bəyin məktəbi kimi tanınırdı. Qubadlı XX əsrin əvvəllərində bölgənin mədəni həyatında daha bir yeni - mütərəqqi addımın atıldığı yer oldu: bölgənin ilk dünyəvi qız məktəblərindən biri məhz Qubadlıda fəaliyyətə başladı.

Azərbaycanda Qubadlı bölgəsi çarizmə qarşı xalq azadlıq hərəkatının əsas mərkəzlərindən biri olub. Qubadlının Aşağı Molla kəndində anadan olmuş Qaçaq Nəbinin başçılığı ilə qaçaqlar uzun müddət ərzində hökumətə, haqsızlığa və zülmə qarşı mübarizə aparıblar.

XIX-XX əsrin əvvəllərində Qubadlı bölgəsi Şimali Azərbaycan elinə ictimai fikirdə sayılıb-seçilən şəxsiyyətlər bəxş etmişdir. Bunların arasında filosof Hacı Mirhəməz Əfəndi Seyid Nigarinin, tanınmış tarixçi Mirmehdi Xəzəninin göstərmək olar.

XX əsrdə Qubadlı dəfələri erməni silahlı quldur dəstələrinin təcavüzünə məruz qalıb (1905-1906, 1918-1920-ci illər). 1905-ci ildə çar Rusiyasında baş qaldıran inqilab hərəkat və kütləvi iğtişaşlar fürsət verdi ki, ermənilər öz çirkin niyyətlərini Zəngəzurda (Qubadlı bölgəsində) da həyata keçirsinlər. Arxiv sənədləri göstərir ki, "Hıncıq" və "Daşnaksütyun" kimi erməni terror təşkilatları hələ 1904-cü ildə Zəngəzurun erməni əhalisi arasında milli zəmində qarşıdurma yaratmaq istiqamətində iş aparırdılar. Ermənilərin 1917-ci il kütləvi vəhşilikləri və terror aktları Qubadlı rayonuna aid olan kəndləri də əhatə edirdi.

Ermənilər təkcə 1917-ci il və 1918-ci ilin əvvəllərində Zəngəzurda 109 kəndi viran qoyublar. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti dövründə yaradılan Fövqəladə Təhqiqat Komissiyası 1918-ci ildə hazırladığı məruzədə ermənilər tərəfindən Zəngəzur qəzasında dağıdılmış və məhv edilmiş 115 kəndin adını göstərir ki, onların bir çoxu (Xələc, Xocahan, Tatarənd) Qubadlı bölgəsinə aid idi. Bu qırğın və qətləmlərə Andronik, Qəzar, Dro, Nidə kimi türk qanına susamış erməni quldurları rəhbərlik edirdilər.

Azərbaycanda Sovet Sosialist Respublikası adlandırılan hökumətin qurulduğu ilk dövrlərdə də Zəngəzurun (Qubadlı bölgəsinin) başının üstündən qara buludlar keçilmədi. Bu dövrdə bütövlükdə Zəngəzurla birlikdə Qubadlının kəndləri yandırıldı, dinc əhaliyə divan tutuldu. 1918-ci ildə Qubadlı qəzası yaradılır. Qubadlının ərazisi arxeoloji cəhətdən kifayət qədər öyrənilməsə də 1970-1980-ci illərdə Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət Nazirliyi xətti ilə mühafizə olunan 50-ə qədər abidə qeydə alınıb XIV-XV əsrə aid olan türbələr, qalalar, bulaqalar, körpülər, səngərlər, daşdınarı yonulma qoç və da heykəlləri, məscidlər tarixi mədəniyyət abidələri kimi dövlət tərəfindən qorunan abidələrin sırasındadır.

Saray, Poladlı, Xocamsaxlı, Çardaxlı kəndləri ərazisində keçilməz sıldırım qayalar üzərində son dövrə qədər qalan istehkam qalaçaları ayırı-ayırıqda VII-IX əsrlərə aid edilərsə də, əslində bu istehkam qalaçalar b.e.ə. I yüzlükdə Atropatena və Albaniya dövlətlərinin ayrı-ayrın səhəd boyuncuca vahid keçkiçi-gözetçi məntəqələr sistemlərinin tərkib hissəsidir. "Qubadlı" toponiminin özü də Qubadlının qədim tarixi ilə bağlı məsələlər içərisində maraqlı doğurur. "Qubadlı" yer adına ilk dəfə iki çayarası (Mesopotomiya bölgəsindəki) minli yazılarda rast gəlinir. "Qubadlı" mənisi qızılbaş Şahsevən tayfaları ilə bağlılığına dair fikirlər də mövcuddur. Mənbələrin əsasən xanların burada məskunlaşması Səfəvi şahı I Şah Abbasın buraya səfəri dövrünə təsadüf edir. Bir sözlə, tarixi mənbələr Qubadlının çox qədim bir tarixə malik olduğunu təsdiqləyir.

Qubadlı 30 avqust 1930-cu il tarixli Azərbaycan Respublikası İcraiyyə Komitəsi və Xalq Komissarları Sovetinin Qərarı ilə yaradılmış və 1-ci kateqoriyalı rayonların sırasına daxil edilmişdir. Rayon 1 şəhər 93 kəndi əhatə edir. Rayon Azərbaycan Respublikasının cənub-qərbində, Qarabağ yaylasının cənub-qərbində yerləşir. Sahəsi 802 kvadratkilometrdir. Ermənistan Respublikası ilə (120 km), Dağlıq Qarabağ ilə (45 km), Laçın, Cəbrayıl və Zəngilan rayonları ilə həmsərhəddir. İnzibati Mərkəzi Qubadlı şəhəridir (24 iyul 1990-cı ildə şəhər statusu almışdır). Bakı şəhərindən rayon mərkəzinə 380 kilometrdir. Rayonun səthi əsasən dağlıqdır. Ən hündür nöqtəsi Tapağac yüksəkliyidir (2010 metr). Qarabağ yaylasının cənub-qər qurtaracağı olan Yarı düzü (Bərgüşad və Həkəri çayları arasında) burada 450 metrədek alçalır. Əqiq və inşaat materialları yatağı var. İqlimi, əsasən mülayim, isti quru subtropikdir. Çayları Bərgüşad, Həkəri və onların qollarıdır. Əsasən, qəhvəyi, dağ-meşə torpaqları yayılmışdır. 13160 hektar meşə sahəsi vardır. Kollu və seyrək meşəli çəmənler üstünlük təşkil edir. Heyvanları: çöl donuzcu, qonur ayı, çiyüdü, canavar, qaçaqlı, tülkü, vaşaq, boz dovşan, süleysin, oxlu kirpi, müxtəlif quyu siçanları və s. Quşları: qartal, boz kəklik, turac, qırqovul, bildirçin, leykək və s. 1966-cı ildə rayonda 20 min hektar sahəsi olan Qubadlı Dövlət Təbiət Yasaqlığı yaradılmışdır.

Sovet dövründə rayon mərkəzində

maraqlı eksponatlar toplanmış tarix-diyarşünaslıq muzeyi fəaliyyət göstərir. Rayonda 1970-1980-ci illərdə bir sıra abidələr inşa olunmuşdu. Bunlara "Fərhad və Şirin" bulağı, "Ceyran" bulağı, xalq qəhrəmanları Qaçaq Nəbinin və Həcerin abidələri, 1941-1945-ci illər müharibəsində həlak olanların xatirəsinə və 20 Yanvar faciəsi zamanı şəhid olanların xatirəsinə həsr olunan abidə kompleksləri aiddir.

Qubadlının tarixi haqqında bu qısa xronikani biz rayonun icra başçısı Malik İsaqovla söhbətimiz zamanı vərəqlədik.

... 1988-ci ildən başlayaraq Qubadlı rayonuna həm Ermənistan, həm də Dağlıq Qarabağ erməniləri tərəfindən təcavüzkar hücumlar oldu, dinc əhaliyə qarşı terror törədilməsi sistemli şəkildə davam etdirildi. 1993-cü ilin 31 avqustunda isə rayon ermənilər tərəfindən tamamilə işğal olundu. İcra başçısı Malik İsaqov bildirdi ki, Ermənistanın bu təcavüzkar siyasəti nəticəsində rayondan 40 nəfər qadın, 4 nəfər uşaq, 53 nəfəri isə 6 yaşdan yuxarı qoca olmaqla 238 nəfər şəhid olmuşdur. Şəhidlərdən 117 nəfər mülti əhəlidəndir. O cümlədən mülti şəhidlərin 40 nəfəri qadın, 4 nəfər uşaq, 53 nəfər qoca, ahlı yaşlı insanlardır. 66 ailənin başçısı şəhid olub. 204 nəfər hərbiçi, 69 nəfər mülti şəxs əlli olmuşdur. Əllillərin 12 nəfəri uşaqlardır. İşğalçı ermənilərə qarşı döyüşlərdə şücaət göstərən 8 nəfər ölümləndən sonra Azərbaycan Respublikasının Milli Qəhrəmanı adına layiq görüldü. 1 şəhər, 93 kənd, 6988 yaşayış evi, 8 sanayə və 1080 kənd təsərrüfatı obyekti, 32 rabitə, 86 səhiyyə, 180 mədəniyyət, 74 təhsil, 125 ticarət, 96 ictimai işə, 25 məişət xidməti, 48 kənd təsərrüfatı, 6 sənayə müəssisələri, 650 kilometr avtomobil yolları, 9 körpü, 2 su anbarı, 150 kilometr magistral su xətləri, 4830 kilometr elektrik xətləri, 165 kilometr magistral qaz boru xətti, 146 idarə-müəssisə binaları, 18 dayıman, 4 su nasos stansiyası, 120 ədəd elektrik yanıtması və transformator dağıdılmış, 13365 hektar meşə sahəsi işğal altında qalmışdır.

Ermənilər 5 mindən çox nadir eksponat saxlanılan Qubadlı tarix-diyarşünaslıq muzeyini də talan ediblər. Ümumilikdə 1,5 milyard dollar həcmində maddi ziyan dəymişdir.

Hazırda 37 min nəfərdən artıq Qubadlı əhalisi respublikamızı 41 rayonunda məcburi köçkün ömrü yaşayır. Əhalimizin əksəriyyəti - 23 min 531 nəfəri Sumqayıt şəhərində məskunlaşmış. Bakı şəhərində 10 min 811 nəfər, Ağsəron rayonunda 1860 nəfər və digər 3 şəhər, 28 kənd rayonunda 1019 nəfər. Harada məskunlaşdıqından asılı olmayaraq rayon əhalisinin problem və çətinlikləri yerli icra strukturlarının diqqətindəndir. Bu, əsaslı ulu öndərimiz Heydər Əliyev tərəfindən qoyulan və bu gün Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam və inkişaf etdirilən siyasətin yerlərdə layiqincə icrasının təzahürüdür.

Yeri gəlmişkən xatırladaq ki, iyul ayında Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2017-ci ilin birinci yarımilinin sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına və qarşıda duran vəzifələrə həsr olunan iclası keçirildi. Əhatəli və dərin təhlilə əsaslanan nitqində 2017-ci ilin 6 ayının siyasi və iqtisadi mənzərəsini diqqətə çatdıran və çıxışında Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münasibətinin həllinə də toxunan Prezident İlham Əliyev qeyd etdi ki, Ermənistan danışıqlar prosesini hər vaxtla dayandırmıyağa, onu boykot etməyə çalışır, ancaq buna nail ola bilmir və nail ola bilməyəcək. Ölkə başçısı nitqində bir neçə faktı xüsusilə diqqət yetirdi. Cənab İlham Əliyev bildirdi ki, ilk növbədə bu il Dağlıq Qarabağda növbəti qondarma, qanunsuz, dirnaqarası referendum keçirilmişdir. Bu "referendum"un keçirilməsi əslində onların axmaqlığıdır və belə də oldu, Minsk qrupu bəyanat verdi, həmsədrilər - Amerika, Fransa, Rusiya "referendum"u tanımadılar. Növbəti təxribat - 04 iyul 2017-ci il tarixində Füzuli rayonunun Alxanlı kəndində baş vermiş hadisə, balaca Zəhranın və onun nəsnisinin öldürülməsi erməni faşizminin eybəcər sifətini bir daha bütün dünyaya göstərdi. Bu hərbi cinayətdir və cinayətə görə Ermənistan öz layiqli cavabını aldı. Azərbaycan ordusunun düşməne sarsıdıcı zərbəsi nəticəsində düşmənin bir neçə canlı qüvvəsi məhv edildi. Zəhra və nəsnəsinin qanı yerdə qalmadı. Bunu Azərbaycan ictimaiyyəti də bildi. Alxanlı kəndində baş vermiş bu cinayət artıq dünyada böyük əks-səda doğurdu. Artıq Ermənistan gərdü ki, Azərbaycan böyük beynəlxalq dəstəyə malikdir.

İlin birinci yarısının yekunlarının müzakirə olunduğu iclasda Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əli-

yev qarşıda duran vəzifələrə də aydınlıq gətirərək strateji hədəfləri müəyyənləşdirdi. Ordumuzun dünyanın güclü orduları səviyyəsinə yüksəldiyini qeyd edən ölkə rəhbəri torpaqlarımızın işğal altında olduğunu görə bundan sonra da ordu quruculuğuna böyük diqqət göstəriləcəyini bildirdi.

Məcburi köçkünlərin problemləri bu il də diqqət mərkəzində saxlanmışdır. Erməni işğalından azad edilmiş "Böyük qayıdış"ın ilk mərhələsi olan Cocuq Mərcanlın bərpa edilməsi və orada 50 evin tikilməsi, Şuşa məscidinin bənəzi olan məscidin, infrastrukturun bərpa olunması bütün ölkə əhalisi kimi məcburi köçkünlərin də sevincinə səbəb olmuşdur. Məcburi köçkünlər üçün Tərtər rayonunda, Sumqayıtda, Bakıda, Masazırda yeni şəhərciklərin salınması layihələri də icra olunmaqdadır. Ölkə başçısı Prezident cənab İlham Əliyevin iştirakı ilə keçirilən açılış mərasimindən sonra, Prezident 100 evin, tibb məntəqəsinin və digər lazımı obyektlərin tikintisi üçün növbəti sərəncam imzalamıyaqda yenidən vəsait ayırmışdır. Bundan sonra da işğal altında olan bütün torpaqlar qüdrətli Milli Ordumuz tərəfindən azad ediləcək və bərpa-tikinti işləri həmin ərazilərdə də aparılacaqdır.

9 mart 2017-ci il tarixli müəvavirədə bir sıra mühüm problemlərə toxunan Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti Mehriban Əliyevanın qaçqın və məcburi köçkünlərin həyat şəraitinin yaxşılaşdırılması üçün aidiyyəti qurumların rəhbərlərinə verdiyi tapşırıqlar icra olunmağa başlamışdır. Bu ilin may ayında paytaxtın Qaradağ rayonunda Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyevanın iştirakı ilə məcburi köçkünlər üçün 2 bloklu, 9 mərtəbəli, 11 binadan, 600 yerlik məktəb və uşaq bağçasından ibarət 1026 ailəlik yeni yaşayış kompleksinin təməlləşmə mərasimi keçirildi. Yaşayış kompleksinin 2018-ci ilin aprel ayında təhvil verilməsi nəzərdə tutulub. Eyni zamanda Birinci vitse-prezident xanım Mehriban Əliyevanın iştirakı ilə iyun ayında müqəddəs "Ramazan Bayramı" günü Ağsəron rayon Masazır qəsəbəsində məcburi köçkünlərə yeni mənzillərin təqdim olunma mərasimi keçirildi.

Artıq demək olar ki, Xəzər və Xətai rayonlarında yarımqıç tikililərdə, qəzalı binalarda məskunlaşan 214 ailə Masazır və Mehdiabad qəsəbələrində yeni inşa olunmuş mənzillərə köçürüldü. Bu işlər Sumqayıt şəhərində də icra olunmaqdadır. Artıq 12-ci mikrorayon ərazisində hündürmərtəbəli binalardan ibarət 936 mənzillin tikintisinə başlanan şəhərciyin 2018-ci ilin may ayında tam istifadəyə verilməsi nəzərdə tutulmuşdur.

Biz inanırıq ki, ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyevin apardığı qətiyyətli siyasət nəticəsində bu quruculuq işləri işğaldan azad olunacaq doğma torpaqlarımızda da davam etdiriləcəkdir. Bir məsələni də sevincirici və qürurverici hal olaraq diqqətinizə çatdırmaq istəyirəm ki, bu ilin may ayında Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin iştirakı ilə Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi donanmasının "Qubadlı" adlı yeni təchizat gəmisinin istismara verilməsi mərasimi keçirilmişdir. Bu qürurverici hadisə biz qubadlılarda böyük fərəh hissi yaratmışdır və bu əlamətdar hadisə ilə bağlı olaraq ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyevə Qubadlı ictimaiyyəti və ağsaqqaları adından çoxsaylı təşəkkür teleqramları göndərilmişdir.

Qaçqın və Məcburi Köçkünlərin İşləri üzrə Dövlət Komitəsi onların həyat şəraitini yaxşılaşdırmaq üçün icra hakimiyyətinə daim kömək göstərir. Son 13 ildə 243 ailə yeni mənzillə təmin olunub. Bakı və Sumqayıt şəhərlərində 1090 ailənin (6500 nəfər) məskunlaşdığı 46 obyekt əsaslı təmir edilib. Rayonun 32 ümumtəhsil məktəbinin hamısı yeni tikilmiş və əsaslı təmir edilərək yenidən qurulmuş binalarda yerləşir. Son 13 ildə 21 məktəb binası yenidən qurulmuş və əsaslı təmir edilmişdir. Hazırda Xanlıq kənd ümumi orta məktəbi üçün 96 yerlik 2 mərtəbəli bina inşa edilir. Bu müddət ərzində Mərkəzi Rayon Xəstəxanasının poliklinikası üçün yeni bina inşa edilib, 2 kənd fərdi-yer-mama məntəqələrinin fəaliyyəti bərpa olunmuşdur. Sumqayıt şəhərində rayon mədəniyyəti və turizm şöbəsinin yerləşdiyi bina əsaslı təmir edilmiş, burada ulu öndər Heydər Əliyevin xatirə qəbri yaradılmış, Mərkəzi Kitabxana, Tarix-Diyarşünaslıq Muzeyi və Mahmudlu kənd uşaq Musiqi məktəbi və Mahmudlu kənd orta məktəbi üçün otaqlar ayrılmışdır. Bu dövr ərzində 110 kommunal evin dam örtüyü əsaslı təmir olunmuş, 19 transformator quraşdırılmışdır. Sumqayıt şəhəri 40-cü məhəllədə 80 ailənin məskunlaşdığı 2 binanın, Z.Tağıyev qəsəbəsində 50 ailənin məskunlaşdığı bir binanın və 112 ailənin yaşadığı fərdi evlərin qazlaşdırılması başa çatdırılmış, 10 istirahət guşəsi düzəldilmiş, 3 mərasim evi əsaslı təmir edilmişdir. 5 mərtəbəli "Şəfa" sanatoriyasında 59 ailənin mənzil şəraiti yaxşılaşdırılmış və bütün mərtəbələrdə təmir işləri aparılmışdır. 500 yerlik mərasim evi əsaslı təmirdən sonra istifadəyə verilmişdir. 6 məcburi köçkün ailəsinin mənzillərini 135 kvadratmetr döşəməsi əsaslı təmir edilmişdir. Yanğın nəticəsində tamamilə sirdən çıxmış 17 köçkün ailəsinin mənzili bərpa edilmişdir. "Şəfa" sanatoriyasında müasir avadanlıqlarla təmin edilmiş idman zalı istifadəyə verilmişdir. 680 ailənin məskunlaşdığı 38 obyektin 25980 kvadratmetr dam örtüyü əsaslı təmir edilmişdir. Fərdi evlərin dam örtüyünün təmiri üçün 418 ədəd şifer, 100 kvadratmetr yumşaq dam örtüyü materialı, 86 kiste sement, 50 kvadrat-

metr lambir verilmiş, 1,2 min poqonmetr kanalizasiya, 2,3 min poqonmetr su xətləri kəçilmiş və 61 min kvadratmetr asfalt döşənmışdir. Çardaqlı kənd tam orta məktəbinə və Yaşlılara yaşayış massivinə gedən 5202 metr yol qıçılmış və asfalt örtüyü kəçilmişdir. 11-ci mkr, 40 və 47-ci məhəllədə, İnşaatçılar qəsəbəsi laşə binasının həyəti, Xocahan, Mahruzlu və İşıqlı məktəblərinin ərazisinə 15323 kvadratmetr asfalt kəçilmiş, 47-ci məhəllədə 1 çörək bişirmə yeri və 1 mərasim yeri təmir edilmişdir. 181 nəfərin məskunlaşdığı 10 və 8 saylı Peşə liseyləri əsaslı təmir olunmuşdu. Aşağı Mollu məktəbində yola 786 kvadratmetr asfalt döşənmış, Saray məktəbində isə 48 kvadratmetr metlax işi görülmüşdür. Sumqayıt şəh. 15-ci məh. 1, 2, 3, 4, 5, 15 və 15a saylı yataqxanalarda təmir işləri başa çatdırılmışdır.

Çardaxlı məktəbində əlavə 4 sinif otağı, bir stadion və Çaytumas məktəbində 6 sinif otağı və akt zalı tikilib istifadəyə verilmışdir. Sumqayıt şəhərindəki 1 saylı İnternet məktəbinin yataqxana binası, Sumqayıt mehmanxanasının mərasim evi əsaslı təmir edilmişdir. Sumqayıt şəhəri, Sarıqaya yaşayış massivində köçkünlərin məskunlaşdığı Kondisioner zavodunun istirahət mərkəzində hamam və sanitariya qəşəsinin tikintisi başa çatdırılmışdır. Hazırda, məcburi köçkünlərin məskunlaşdığı 42-ci məhəllədəki 10 saylı lisey, İnşaatçılar qəsəbəsindəki 1 və 8 saylı yataqxanalar, Şəfa sanatoriyasının I və II mərtəbəsində 67 mənzil təmir edilərək köçkünlərə təhvil verilmışdir. Fərca kənd tam orta məktəbinin, 42-ci məhəllədə 17 saylı yataqxananın və 26-cı məhəllədə "Metallurq" sanatoriyasının təmiri başa çatmışdır. Binaqədi rayonunun Sarıqaya ərazisində yanğın nəticəsində yarasız hala düşmüş sanatoriya binasında məskunlaşan rayondan olan 14 ailənin hər birinə RİH tərəfindən 500 manat olmaqla cəmi 7000 manat, Nazirlər Kabineti tərəfindən isə hər bir ailəyə 5000 manat maliyyə vəsaiti verilmışdir. Yanmış bina Dövlət Qaçqınqom tərəfindən əsaslı təmir edilərək köçkünlərin istifadəsinə verilmışdir.

Qubadlı Rayon İcra Hakimiyyətinin yeni inzibati binasının, rayon üzrə Maliyyə idarəsinin 2 mərtəbəli inzibati binasının əsaslı təmiri işləri və həyatın abadlaşması işləri başa çatdırılmışdır. Rayon icra hakimiyyətinin arasında yerləşən 2 mərtəbəli yardımçı binanın əsaslı təmir edilmiş, 25 inzibati ərazi dairəsi üzrə nümayəndəliklərə iş otağı verilmiş, yeməcxana binasının tikilməsi və təhvilə abadlaşdırılmışdır. Hazırkı dövrdə 3574 (o cümlədən, 2017-ci il ərzində 81) yeni iş yeri açılmış, 1612 sahibkarlıq subyekti yaradılmışdır.

Bildirmək istəyirəm ki, sakinlərin qaldırılan məsələlərin yerinə yetirilməsi həmişə olduğu kimi cari ildə də diqqətə saxlanılmış və qaldırılan məsələlərin qarşıdakı aylarda da həlli nəzərdə tutulmuşdur. Bu ilin birinci yarısında rayonun ümumi gəlirlərinin proqnoz məbləği milyon 51 min 353 manat proqnoz rəqəminə qarşı 1 milyon 274 min 503 manat və ya 1,2 dəfə çox icra olunmuşdur ki, bu da nəzərdə tutulduğundan 223 min 150 manat çox vəsait daxil olmuş deməkdir.

Rayon Vergilər Şöbəsi də öz işini günlün tələbləri baxımından qurmağa çalışmışdır. 01 iyul 2017-ci il tarixə qədər söbədə 1711 vergi ödəyiciliyi uçota alınmışdır ki, onların da hazırda 672-si faktiki fəaliyyət göstərir. Fəaliyyət göstərən vergi ödəyicilərinin 67-si hüquqi, 605-i isə fiziki şəxslərdir. Vergilər şöbəsi hesabat dövrü 1 milyon 51 min 400 manat plana qarşı 1 milyon 272 min 100 manat vəsait toplamışdır ki, bu da planın 121,0 faiz çox icra olunması deməkdir. 220 min 800 manat artıq vəsaitin daxil olması deməkdir.

Cari ilin 6 ayın yekunlarının təhlili göstərmışdir ki, rayonda 6991 pensiyaçı qeydiyyatda olmuşdur ki, onların 2539 nəfəri yaşa görə, 3976-sı aililiyə görə, 416 nəfəri ailə başçısının itirməyə görə, 1060 nəfəri isə sosial vəziyyəyə görə pensiya alır. Pensiyaların orta aylıq məbləği 186 manat təşkil etmişdir. Şöbə tərəfindən 329 ailəyə, hər bir ailəyə orta hesabla 144 manat olmaqla ünvanlı sosial yardım təyin olunmuşdur. Hesabat dövrü əvvəlki vaxtlarda olduğu kimi pensiyalıların, məaşlıların və digər müavinətlərin ödənilməsində heç bir problem olmamış, vətəndaşlar onlara çatacaq pulları vaxtında bankomatlar vasitəsi ilə almışlar.

Rayon təhsil şöbəsi də işini müvafiq qanun və təlimatlar əsasında qurmuş, qarşıya qoyulan vəzifələrin həllinə səy göstərmişdir. Bir qayda olaraq təhsil müəssisələrində il ərzində fasiləsiz olaraq pedaqoji proseslərin tənzimlənməsi, müasir problemlərin aşkarlanması və onların aradan qaldırılması istiqamətində sistemli tədbirlər həyata keçirilməkdədir. Burada işlərin intensivliyi, fundamental məsələlərin həlli daha çox son 6 ayın payına düşür. Rayon rəhbərliyinin təhsil sahəsinə hədsiz qayğısı, təhsil müəssisələrinin, maddi bazalarının gücləndirilməsi nəticəsində təhsil müəssisələrində təlim işinin səmərəsini yüksəldilməsi istiqamətində mövcud baza inkişaf etməkdədir. Təhsil Şöbəsi 2017-ci il üçün müvafiq plan hazırlamış və onun icrasına əməl etməyə çalışmışdır. 2017-2018-ci il tədris ilinə aid proqnoz şəbəkələr hazırlanaraq Təhsil Nazirliyinə göndərilmişdir. Dövlət İmtahan Mərkəzi tərəfindən keçirilən buraxılış imtahanlarının nəticələri də uğurlu olmuşdur. İmtahanlarda iştirak edən 619 nəfər IX və 491 nəfər XI sinif şagirdlərinin göstəriciləri uğurlu olaraq 80 faiz və 84,7 faiz olmuşdur. İlk dəfə olaraq IX siniflərdə 6 nəfər, XI siniflərdə isə 26 nəfər mə-

zun fərqlənmə attestatlarına layiq görülmüşdür. Bu il məktəbi bitirən 491 məzundən 419 nəfəri ailə məktəblərə qəbul imtahanlarında iştirak etmişdir. Respublika Təhsil Nazirliyi tərəfindən iyun ayında keçirilən Respublika fənn müsabiqələrinin final mərhələsində Qəziyan kənd tam orta məktəbinin VII sinif şagirdi Ağazadə Fidan Rövşən qızı informatika fənnindən gümüş medala layiq görülmüşdür. Şəhər 1 saylı tam orta məktəbin şagirdi Məstəlizadə Rüksarə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Bilik Fondunun dəstəyi ilə ümumillik lider Heydər Əliyevin anadan olmasının 94-cü ildönümü münasibətilə "Qardaşlaşmış məktəblər" arasında "Heydər Əliyev ideyaları ilə işıqlı gələcəyə" mövzusunda keçirilmiş inşa müsabiqəsində qalib olmuşdur.

Rayon icra hakimiyyətinin səyi və yaxından köməklili nəticəsində rayonun 5 məktəbinin, Xanlıq-3, Qəziyan, Xıdırli, Şəhər-4 saylı və Kavdadıq kənd tam orta məktəblərinin əsaslı təmir edilməsi işlərinin yaxın vaxtlarda başlanması nəzərdə tutulmuşdur. Rayon rəhbərliyinin yaxından köməklili ilə Xanlıq kənd ümumi orta məktəbinin tikintisi başa çatdırılmaqdadır, digər məktəblərin əksəriyyətində isə təmir işləri davam etdirilir. Rayon Mərkəzi Xəstəxanasının poliklinikası şöbəsi 3 tıbb müəssisəsi ilə birlikdə məcburi köçkünlərə tibbi xidmət göstərilməsi işini davam etdirərək 6 ay ərzində 10 min 945 ambulator xəstə qəbul etmiş, onlardan 121 nəfər xəstəni stasionar müalicəyə, 20 nəfər isə sanator-kurort müalicəsinə göndərmişdir. 474 nəfər şəkərli diabet olan xəstələr dərman və tibbi ləvazimlərlə təmin edilmişdir. Heç şübhəsiz ki, Poliklinikanın əsas işlərindən biri də Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin tapşırığına əsasən pulsuz keçirilən kütləvi müayinə ilə bağlı aparılan işlərdir. Rayon Mərkəzi Xəstəxanasında tibbi müayinədən keçən 13 min 572 nəfər arasında 301 ambulator xəstə aşkar olunmuş, onlardan 121 nəfər xəstə stasionar müalicəyə göndərilmişdir. Tərtib olunmuş qrafikə əsasən, rayon Mərkəzi Xəstəxanasının işçiləri Sumqayıt şəhərində məcburi köçkünlərin kütləvi məskunlaşdığı yerlərdə dəfələrlə sayyar tibbi xidmət göstərmiş, əhali arasında maarifləndirmə işləri aparmışlar.

Sumqayıt Regional Mədəniyyət və Turizm İdarəsinin rayon nümayəndəliyi keçirdiyi tədbirlərin daha mütəşəkkil keçirilməsinə səy göstərmişdir. Nümayəndəlik üzrə ümumilikdə 6 ay ərzində keçirilən 59 tədbirdən 12-si ekskursiya, 14-ü "dəyimi masa", 12-si sərgi, 4-ü ədəbi-bədii kompozisiya, 17-si isə konsert formatında olmuşdur. Bu tədbirlər içərisində rayon icra hakimiyyətinin təşəbbüsü və yaxından köməkliliylə keçirilən "Novruz Bayramı", 1 İyul "Beynəlxalq Uşaqlar Günü", 15 İyul "Qurtuluş Günü", 26 İyul "Silahlı Qüvvələr Günü" tədbirləri əhatəliyi və rəngarəngliyi ilə fərqlənmiş, çoxsaylı tamaşaçılar tərəfindən razılıqla qarşılanmışdır.

İlin birinci yarısında hüquq-mühafizə orqanları üzərlərinə düşən vəzifələri sayına yerinə yetirmişlər. Asayışın qorunması təmin edilmiş, heç bir kriminogen durum qeydə alınmamışdır. 2017-ci ilin 6 ayı ərzində rayon Polis şöbəsi tərəfindən 588 nəfərə şəxsiyyət vəsiqəsi verilmışdir ki, onlardan 107 nəfəri 16 yaşınadək olan şəxslər olmuşdur. 6 ay ərzində 78 nəfər qeydiyyatda götürülmüş, 8 nəfər qeydiyyatdan çıxarılmışdır. Şöbə tərəfindən inzibati xətalara görə 28471 manat cərimənin banklar vasitəsi ilə ödənilməsi təmin edilmişdir. Qubadlı Rayon İcra Hakimiyyətinə 2 İyul "Polis Günü" peşə bayramı münasibətilə keçirilən tədbirdə 2 polis əməkdaşını xidməti fəaliyyətinə görə rayon icra hakimiyyəti başçısının fəxri fərmanları ilə təltif olunmuşdur.

İlin 6 ayı ərzində kənd təsərrüfatı sahəsində də müəyyən işlər görülmüşdür. Rayon icra hakimiyyətinin köməkliliyi ilə Füzuli rayonu ərazisində torpaq sahəsi alınaraq 5 min ədəd tut tingi ekilmiş, 3 hektar sahədə isə buğda səpini aparılmışdır. 2018-ci ildə də bu işlərin davamı olaraq 9 min tingin ekilməsi nəzərdə tutulmuşdur. Rayonun Qubadlı şəhər, Dondarlı, Hal və Qaracallı kənd inzibati ərazi dairəsində 6 ailə Xızı, Qax, Biləsuvar, Quba, Salyan və Sabirabad rayonların ərazisində 7 hektar 66 sot sahədə, 5 sot kartof, 1 hektar 66 sot tərəvəz, 6 hektar bostan bitkiləri, 0,37 hektar fındıq bağı əkinə aparılmışdır. Əkini aparılmış sahələrin becərilməsində aqrotexniki qulluqların aparılmasında lazımı köməkliliklər göstərilmişdir. Ümumilikdə rayon üzrə 27,3 hektar sahədə taxıl ekilmişdir ki, nəticədə 72,5 ton məhsul əldə olunmuşdur, onun da 3 hektar rayon Kənd Təsərrüfatı İdarəsinin payına düşür. Rayon üzrə fərdi təsərrüfatlarda məhsuldarlıq hər hektar da 27,4 sentner, Kənd Təsərrüfatı İdarəsi tərəfindən əklən sahədə isə məhsuldarlıq 18,7 sentner olmuşdur. Hazırda rayon üzrə 2 kənd təsərrüfatı müəssisəsində ümumilikdə 938 baş xırdabuynuzlu, 13 baş isə iribuynuzlu heyvan saxlanılır. Şəxsi təsərrüfatlarda olan mal-qaranın sayı 1142, qoyun və keçilərin sayı isə 4273 başdır. Rayonda arçılığa maraqlı daha böyükdür. Bunun üçün arçılara güzəştli kreditlərin və subsidiyaların verilməsi məqsədi ilə Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinə və Sahibkarlığa Kömək Milli Fonduna 10 məktubla müraciət edilmişdir. Hazırda arı ailələrinin sayı 5 minə yaxındır. Rayon Kənd Təsərrüfatı İdarəsi görülən işlərə kifayətlənməməli, mövcud imkanlardan istifadə edərək bu sahənin daha da inkişaf etməsinə səylərini artırmalıdır.

Səfərbərlər və Hərbi Xidmətə Çağırış üzrə Dövlət Xidmətinin rayon bölməsi tərəfindən 6 ay ərzində 96 nəfər hərbi xidmətə göndərilmiş, 315 nəfər gənc isə ilkin hərbi qeydiyyatı almışdır. 8 nəfər gənc könüllü olaraq müddətdən artıq həqiqi hərbi xidmətə yola salınmışdır. Bu dövr ərzində aztəminatlı hissəsi də diqqətə saxlanılmışdır. Rayon İcra Hakimiyyətinin daxili imkanları hesabına 6 ay ərzində yas mərasimlərinin təşkilinə, xəstələrin müalicəsinə və sair məqsətlərə bağlı aztəminatlı ailələrə 37 min 680 manat pul köməkliliyi edilmişdir. "Novruz bayramı" münasibəti ilə şəhid ailələrinin 631 nəfər üzünə müxtəlif ərzaq yardımının paylanması. Bundan əlavə bayram münasibəti ilə Sumqayıt şəhərindəki Tədris Kombinatında məskunlaşan 35 ailəyə və 40 nəfər xəstə, ahlı qocalara da İcra hakimiyyəti tərəfindən bayram sovgatı paylanmışdır. 33 aztəminatlı ailəyə ərzaq yardımları verilmişdir. Evi yanan Qaralar kənd